

АНАЛІЗ БЕЗБИТКОВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Співак І. О.,
здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»,
напряму підготовки «Облік та аудит»
факультету обліку та фінансів
Науковий керівник – Яловега Л. В.,
кандидат економічних наук*

Отримання прибутку є метою діяльності будь-якого підприємства. Наразі прийняття зважених управлінських рішень є досить важливим для дослідження чинників, що впливають на формування прибутку та сприяють його максимізації. Дослідження залежності між витратами, обсягом діяльності та прибутком є необхідною умовою для планування майбутніх операцій суб'єкта господарювання. Ключовим завданням керівництва є управління кожним чинником, який впливає на прибуток, для збільшення рентабельності підприємства в цілому.

Наразі аналіз «витрати – обсяг – прибуток» є методом, що дозволяє визначити: обсяг реалізації, який забезпечує відшкодування всіх витрат та отримання очікуваного прибутку; величини прибутку при певному обсязі реалізації; впливу змін величини витрат, обсягу та ціни реалізації на прибуток підприємства; оптимальної структури витрат.

Аналіз безбитковості є одним із найважливіших показників взаємозв'язку затрат, обсягу виробництва і прибутку. Він побудований на обчисленні точки безбитковості («порогового» прибутку чи точки рівноваги) – це обсяг діяльності, за якого виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) дорівнює сукупним витратам підприємства, тобто це обсяг продажу, за якого підприємство не має ні прибутку, ні збитку. Цей аналітичний підхід вивчає взаємозв'язок між змінними та постійними витратами й отриманими доходами при різних обсягах діяльності [2].

Метою проведення аналізу безбитковості є оцінка: початкового періоду функціонування нового підприємства; прибутковості нового виду товарів або послуг; окупності модернізації виробництва; прибутковості інвестицій при нарощуванні основного капіталу; покриття витрат на маркетингову діяльність за рахунок збільшення обсягів продажу, зусиль, що докладаються підприємством для зниження точки критичного обсягу виробництва.

Кількість продукції, реалізація якої забезпечує безбитковий стан підприємства може бути визначена методами: маржинального оцінювання, рівнянням або графічним методом.

Кожна одиниця продукції, продана вище точки безбитковості, дає підприємству чистий прибуток. Для її розрахунку використовують формулою:

$$\text{ТБП} = \text{ПВ} / (\text{Ц} - \text{ЗВ}), \text{ де,}$$

ТБП – точка безбитковості продукту, од.;

ПВ – постійні витрати;

Ц – ціна реалізації одиниці продукції;

ЗВ – змінні витрати на одиницю продукції [3].

Для визначення обсягу реалізації у вартісних одиницях необхідно помножити рівень беззбитковості у натуральному виразі на ціну реалізації продукції.

Формула ефективна для одного виду продукції, проте для підприємств із великою номенклатурою виробництва виникає проблема із загальною величиною постійних витрат. У разі збільшення обсягів реалізації, підприємство виходить на більш високу точку беззбитковості, що є пропорційною оборотам. Водночас із точкою беззбитковості розраховується «запас міцності», що характеризує межу за якою діяльність підприємства є збитковою. Запас міцності визначають як процентне відношення різниці між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) та точкою беззбитковості до виручки від реалізації [1].

Якщо обсяг реалізації продукції нижче точки беззбитковості, то її виробництво для підприємства є збитковим. Однак не слід відразу ж відмовлятися від виробництва даної продукції (виконання робіт, надання послуг), оскільки постійні витрати залишаються, що в цілому можуть призвести до збитковості підприємства. виправити ситуацію можливо за рахунок:

- скорочення змінних витрат;
- підвищення ціни реалізації;
- активізації роботи на ринку для збільшення обсягів збуту;
- посилення контролю за постійними витратами тощо.

При прийнятті рішень щодо встановлення ціни реалізації продукції насамперед необхідно дотримуватися принципу узгодженості інтересів, зокрема ціна має бути настільки високою, щоб покрити витрати і забезпечити прибуток, та водночас настільки низькою, щоб забезпечити необхідний обсяг реалізації. Таким чином, використання методики аналізу беззбитковості дає можливість обґрунтувати управлінські рішення, спрямовані на забезпечення ефективного функціонування підприємства.

Отже, користуючись результатами аналізу беззбитковості можна визначити доцільності виробництва тих чи інших видів продукції (робіт, послуг), мінімальних цін або обсягів реалізації, які забезпечують беззбиткову діяльність. Аналіз дає можливість гнучкого планування витрат, визначити, наскільки успішно підприємство працює (у разі його прибутковості) і наскільки глибокою є криза (у разі збитковості).

Список використаних джерел:

1. Дем'яненко В. І., Петрик С. В. Оцінка запасу фінансової міцності аграрних підприємств // «YoungScientist». – 2018.
2. Левицька М. Модель «витрати – обсяг діяльності – прибуток» та аналіз їх взаємоз'язку / М. Левицька. // LvivPolytechnicNationalUniversityInstitutionalRepository. – 2016.
3. Усенко В. Аналіз беззбитковості продукції фармацевтичного підприємства. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/12557>.